

CONSIDERACIONS SOBRE

Els fons de les televisions
locals en arxius públics

ELS FONS DE LES TELEVISIONS LOCALS EN ARXIUS PÚBLICS

Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals

Pau Saavedra Bendito

Des del 1980, data que marca l'inici de la televisió local a Catalunya (amb l'aparició de la Televisió de Cardedeu) fins avui, podem afirmar que el fenomen comunicatiu de proximitat a través de la televisió ha estat molt dinàmic i, com altres fenòmens socioeconòmics, ha viscut moments de creixement i expansió i moments de contracció, fins a adquirir una certa estabilitat. En tot aquest període, a Catalunya s'han obert i tancat desenes de canals de televisió i han arribat a conviure simultàniament més d'un centenar de televisions locals que emetien continguts de producció pròpia amb més o menys regularitat, fins a arribar a les menys de seixanta que emeten actualment.¹

Així doncs, fa més de tres dècades que aquestes organitzacions produeixen documentació audiovisual, una part de la qual es conserva avui dia als arxius, públics i privats. No tenim dades que ens permetin calcular el volum total d'aquesta documentació, però podem estimar, encara que sigui vagament, que existeixen

centenars de milers d'hores de gravació. Aproximadament fins al tombant de segle, els sistemes d'enregistrament d'aquestes imatges i sons es basaven en suports analògics com eren les cintes magnètiques de vídeo, uns suports que amb el temps s'han revelat com a fràgils, més encara si tenim en compte que els formats emprats a les televisions locals sovint no han tingut una qualitat professional. Aquest fet és clau, ja que ens obliga a actuar amb una certa celeritat si volem preservar aquests arxius.

Els arxius de televisió, formats majoritàriament per documents videogràfics, tenen determinades característiques que fan que el seu tractament arxivístic pugui comportar una sèrie de dificultats: en primer lloc, la dificultat per assegurar-ne la conservació, a causa de la vulnerabilitat dels suports magnètics, així com de la ràpida obsolescència dels formats, tant analògics com digitals; en segon lloc, la dificultat que implica processar i emmagatzemar la gran quantitat de dades que generen i que es tradueix en terabytes de memòria digital, i en tercer lloc, el temps que cal destinar en recursos humans a la descripció i la indexació dels continguts. Tot i que la majoria de les televisions locals són relativament joves (la majoria tenen només entre 20 i 30 anys d'antiguitat, tal com podem veure a la taula 1), sobretot si les comparem amb altres mitjans de comunicació com ara la premsa escrita o, fins i tot, la ràdio local, en tot aquest temps el volum d'hores de vídeo generades per les televisions locals pot arribar a ser de milers o de desenes de milers. Per fer-nos-en una idea aproximada, segons dades de la primera enquesta realitzada l'any 2008 per l'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals de Catalunya i Andorra, a la qual van contestar un total de 24 televisions locals, el 25% d'aquestes televisions xifrava el nombre d'hores de vídeo del seu arxiu entre 1.500 i 5.000, el 25% entre 5.000 i 15.000 i el 8% en més de 15.000 (un 42% no contestava la pregunta).

CICLE	NAIXEMENTS	DESAPARICIONS	TVL AL FINAL DEL CICLE
1982 - 1986	29	5	24
1987 - 1992	47	10	61
1992 - 1997	35	30	66
1999 - 2002	17	9	108
2002 - 2004	27	7	128

TAULA 1. Naixement i desaparició de les televisions locals a Catalunya.2

Algunes d'aquestes organitzacions han destinat molts esforços a modernitzar els seus arxius, a digitalitzar la documentació analògica, a descriure i classificar

els continguts o a crear espais per a l'emmagatzematge, tant físic com digital. Aquests arxius gaudeixen de bona salut, són eficients i garanteixen l'accés a la documentació i la seva preservació a llarg termini. D'altres, no obstant això, no han pogut destinar als seus arxius els recursos humans i materials necessaris, en particular aquelles cadenes de televisió que en algun moment van haver de tancar per manca de fons, i aquelles que, tot i que mantenen avui dia la seva activitat, tenen un pressupost més reduït i mitjans més precaris. Pel que fa a aquestes últimes, una fórmula per evitar que la documentació es perdés ha estat la d'arribar a acords amb els arxius públics de referència al municipi o a la comarca i traspasar la titularitat dels seus fons documentals, normalment en forma de donació. Però això no sempre ha resolt el problema i en alguns casos només l'ha desplaçat, ja que els arxius públics que han rebut els fons s'han pogut trobar amb la responsabilitat de gestionar un tipus de documents amb els quals mai abans no havien tractat.

Els mitjans per al tractament de la documentació audiovisual en els arxius han anat evolucionant els últims anys. Els professionals que ens dediquem a treballar amb aquests fons documentals hem d'assumir que algunes de les solucions adoptades fa uns quants anys no es veuen ara com les més idònies. Les decisions preses sovint estaven condicionades per la precarietat dels mitjans a l'abast. Com a mostra, l'ús del DVD com a format per a les còpies digitals no és avui una opció recomanada, però a principis del segle XXI era pràcticament l'únic mitjà d'emmagatzematge disponible a un cost raonable. L'any 2001, el cost de l'emmagatzematge digital en disc dur era molt més elevat que ara. Per posar un exemple, la companyia Seagate, un dels principals fabricants de discos durs, l'any 2001³ anunciava al seu web discos des de 9,2 fins a 181,6 GB de capacitat, a uns preus que oscil·laven entre els 256 dòlars el més barat i els 2.150 dòlars el més car. A partir dels models i els preus que s'anunciaven en aquest web hem calculat una mitjana de 13,2 dòlars per GB. Això vol dir que el cost d'emmagatzemar 1 TB seria de 13.545 dòlars, sense tenir en compte el cost d'implementar el sistema i fer les còpies de seguretat.

Hem de pensar també que en aquell moment hi havia un desconeixement generalitzat, en l'àmbit dels arxius, sobre la tecnologia del vídeo digital: l'ús de dispositius de captura, el significat i el valor dels paràmetres de digitalització, l'estructura dels formats i els còdecs, etc., i no disposàvem d'altres experiències prèvies que ens ajudessin en la presa de decisions. Fins i tot, els arxius de les grans televisions tot just començaven a fer els primers passos en la seva digitalització. Per exemple, el sistema d'arxiu digital de Televisió de Catalunya es va començar a implementar l'any 2003.⁴

Aleshores, hom ja podia intuir que la precarietat de mitjans i un cert grau de desconeixement no eren exclusius d'un mateix i que, molt probablement, altres professionals dels arxius de les televisions locals es devien trobar en la mateixa situació. Vam poder constatar aquesta realitat per primera vegada en el Think Tank d'Arxius que va tenir lloc en el marc del MAC (Mercat de l'Audiovisual de Catalunya) a Granollers, el maig del 2004. En aquesta trobada es van presentar els resultats d'una enquesta a la qual van respondre quinze televisions locals. Creiem que el mateix desconeixement que hi havia sobre el tema que ens ocupa va fer que algunes de les preguntes no fossin ben interpretades pels enquestats, la qual cosa fa que els resultats de l'enquesta puguin no ser del tot fiables; tot i això, alguna de les respostes posa de manifest el grau de precarietat en què es trobaven llavors els arxius de les televisions locals, com el fet que vuit de les cadenes enquestades fessin servir fitxes de paper, i quatre, la memòria de cadascú per recuperar la informació.

1. Quin tipus d'eines s'utilitzen per a indexar i recuperar l'arxiu?

1.1 La memòria de cadascú	4	
1.2 Fitxes de paper.	8	
1.3 Eines informàtiques	1	
1.3.1 Bases de dades. Quines?	9	- BDD i Filmmaker Pro - Arcano (protep) - Excel - Word - dBase - Accés (4tv) - pròpies

La precarietat de mitjans no era quelcom que es pogués solucionar de la nit al dia. Molt més senzill havia de ser pal·liar el grau de desconeixement esmentat. Això es va aconseguir, en part, gràcies a una iniciativa que va començar l'any 2008 i que, entre altres coses positives, va tenir la virtut de posar en contacte diversos professionals que es trobaven en una situació semblant. Ens referim a l'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals (OPATL) de Catalunya i Andorra. L'OPATL es va crear precisament amb l'objectiu de posar en contacte els professionals dels arxius i les televisions locals per unificar criteris arxivístics i adoptar metodologies que fossin d'aplicació comuna.

L'OPATL va néixer formalment el dia 6 de març de 2008 amb la signatura d'un conveni de col·laboració entre quatre organismes procedents de l'àmbit dels

arxius i les televisions locals: el Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) de l'Ajuntament de Girona, l'Arxiu Nacional d'Andorra (ANA), la Xarxa de Televisions Locals (XTVL) i l'Associació d'Arxivers de Catalunya (AAC). L'objectiu d'aquest conveni era promoure una iniciativa pionera de cooperació entre dos països, Catalunya i Andorra, i entre dos àmbits professionals diferents encara que relacionats amb la preservació del patrimoni audiovisual: el de les televisions locals i el dels arxius.⁵

FIGURA 1. Govern d'Andorra / SFG. Observatori d'Arxius i Televisions Locals. 5a Jornada. 22-10-2012.

La idea sorgia inicialment del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) de l'Ajuntament de Girona i de l'Arxiu Nacional d'Andorra (ANA), que tenien entre els seus fons documentació audiovisual procedent de la televisió: en el cas del CRDI, fruit de la donació del fons de Televisió de Girona, i en el cas de l'ANA, com a conseqüència de donacions diverses de material televisiu. Per assegurar la viabilitat de la iniciativa calia, però, involucrar altres actors que tinguessin una àmplia implantació en el territori, i així va ser com s'hi van sumar la Xarxa Audiovisual Local (XAL) i l'Associació d'Arxivers de Catalunya (AAC).

La missió i els objectius de l'OPATL, així com els passos necessaris en la seva creació o les accions que pot dur a terme, han quedat plasmats en l'edició de la

Guia de bones pràctiques per a la creació d'un Observatori d'Arxius i Televisions Locals, que es pot consultar al blog que mantenen els membres de l'OPATL.⁶ Gràcies a la subvenció atorgada a aquest projecte per part del Consell Internacional d'Arxius (CIA/ICA) mitjançant la seva Comissió de Programes (PCOM), aquesta guia va poder ser editada en quatre idiomes — català, castellà, anglès i francès — en la seva versió completa, i en quatre idiomes més — àrab, rus, hindú i japonès — en la seva versió reduïda.

Un dels principals objectius de l'OPATL és conèixer de manera objectiva tot allò relacionat amb l'estat dels arxius de les televisions locals: on es troben, qui en són els responsables, quin és el volum i la tipologia de la documentació audiovisual que conserven o en quines condicions està aquesta documentació, entre altres qüestions. Amb aquesta finalitat, l'OPATL va elaborar l'enquesta a què ens hem referit anteriorment. De l'enquesta podem concloure que el patrimoni audiovisual local està repartit, principalment, entre els arxius de les mateixes televisions, ja siguin de titularitat pública o privada, i entre els arxius públics de referència en el territori, que els han rebut en forma de donació o mitjançant alguna altra forma de traspàs de titularitat. Dels 38 arxius públics que van respondre a l'enquesta, 21 van afirmar que conservaven documentació audiovisual procedent de televisions o productores d'àmbit local, mentre que disset van respondre que no.

No és l'objecte d'aquest article parlar dels arxius que romanen a la televisió que els ha produït, sinó d'aquells que han estat transferits als arxius públics. D'aquests últims, podem diferenciar els que formen part d'una televisió que encara manté la seva activitat d'aquells en què la cadena ha deixat d'emetre i el fons ha estat cedit a un arxiu municipal o comarcal.

Un exemple de fons de televisió local que encara manté la seva activitat i que es troba dipositat en un arxiu públic és el fons de Televisió de Girona. L'any 2001, l'Ajuntament de Girona va signar un conveni amb Televisió de Girona que preveia la cessió del fons de documentació audiovisual de la cadena de televisió a l'ens municipal. El conveni establí el traspàs de la titularitat del fons i el seu trasllat al Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI). D'aquesta manera, l'Ajuntament passava a ser el propietari de la documentació i assumia el compromís de garantir-ne la conservació a llarg termini, així com de facilitar l'accés a aquesta documentació, la qual cosa havia de beneficiar els investigadors i el públic en general, i molt especialment la cadena de televisió, que fins al moment no podia explotar de manera eficient el seu propi arxiu. El conveni també preveia la regulació dels drets d'explotació de la documentació.

La decisió d'ingressar el fons audiovisual de Televisió de Girona cal emmarcar-la en la política de captació i acceptació de fons documentals en imatge, tant de particulars com d'empreses, que s'havia iniciat ja l'any 1982 amb l'Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament de Girona (AIAG) i que va agafar encara més embranzida a partir de la creació del CRDI l'any 1997. No en va, la missió del CRDI és «conèixer, protegir, fomentar, oferir i divulgar a la ciutadania el patrimoni documental en imatge de la ciutat de Girona», i tal com diu el seu director, Joan Boadas, en tot aquest temps «des del CRDI s'ha fet un veritable esforç per aconseguir el traspàs de la titularitat d'aquests fons, i s'ha arribat a acords amb la premsa local i un bon nombre de professionals i amateurs del camp de la fotografia i l'audiovisual».⁷

El fons de Televisió de Girona (TVGi) va ser el primer fons d'aquestes característiques que va ingressar al CRDI i, tant pel seu volum com per les característiques inherents a la documentació videogràfica, requeria un tractament específic i una inversió important que dotés el centre amb els recursos humans i materials necessaris per dur a terme un tractament adequat de la documentació. Quant als recursos humans, el mateix conveni estipulava la contractació d'una persona que dugués a terme l'organització de l'arxiu i la seva digitalització. Després de més d'una dècada, podem afirmar que el fons de Televisió de Girona es troba, en la seva pràctica totalitat, accessible, digitalitzat i en condicions que permeten pensar en la seva preservació a llarg termini.

Pel que fa a la trajectòria de Televisió de Girona, va néixer l'any 1986 per iniciativa de l'associació cultural Kinema Grup i va emetre per primera vegada durant la setmana de les fires i festes de Sant Narcís (entre el 26 d'octubre i el 3 de novembre), tot i que no va començar les seves emissions regulars fins a l'any 1989. L'any 1997 es va constituir formalment en empresa. Es tractava d'una societat limitada participada per l'associació Kinema Grup, la Fundació Studium, una sèrie de socis particulars i una empresa municipal anomenada Iniciatives i Projectes Municipals, SA. A partir d'aquell moment es passà d'un model de televisió associativa a un model d'empresa. Com diu Lluís Costa, «l'aposta per un model plenament empresarial evidenciava que s'havia clos l'etapa en què el voluntarisme i l'apassionament desinteressat de joventut eren el motor d'una gran il·lusió».⁸

El 2001, any de la signatura del conveni de donació, el volum de documentació que s'havia generat era ja considerable, aproximadament unes 3.500 cintes de vídeo, la majoria en formats analògics com ara VHS i U-matic. Des de llavors,

l'arxiu de Televisió de Girona s'ha gestionat sota les directrius del CRDI, tal com s'estableix al conveni, on es reconeix al CRDI de l'Ajuntament de Girona «la facultat d'establir els criteris de tractament específic, a escala interna, que garanteixin la millor gestió i preservació de tot el conjunt donat». Actualment, la documentació que es genera amb les emissions diàries es continua transferint al CRDI, ara en format digital i de manera periòdica.

Vist amb la perspectiva de més d'una dècada, podem afirmar que a principis d'aquest segle es va produir un punt d'inflexió en la producció de vídeo, que va significar l'abandonament de la tecnologia analògica i la ràpida transició cap a la tecnologia digital. Aquest fet es fa palès en el fons videogràfic de TVGi, ja que tots els materials que van ingressar al CRDI l'any 2001 eren cintes de vídeo analògiques, mentre que aquell mateix any la televisió adquiria les primeres càmeres que filmaven en formats digitals com ara DVCPRO, DVCAM o MiniDV, i l'arxiu començava a incorporar les primeres cintes digitals que més endavant també foren transferides al CRDI. No obstant això, per a l'arxiu de TVGi, el canvi important va venir per la irrupció en el mercat del DVD, molt més assequible econòmicament que les cintes digitals. A partir del 2003, l'arxiu adopta el DVD com a suport de conservació del seu arxiu i les prestatgeries de la televisió comencen a omplir-se de discos òptics, mentre que els formats en cinta queden restringits a la gravació de nous continguts. A part del cost, a diferència dels DVD, les cintes digitals es podien reutilitzar diverses vegades.

Un fet que il·lustra també aquest període de canvi és que, en el moment de la signatura del conveni de donació, es proposava la substitució dels formats existents per un altre en cinta analògica, una idea que mai no es va dur a la pràctica, ja que en el moment de començar la intervenció la cinta analògica ja havia quedat obsoleta. Concretament, a l'apartat tercer del conveni, titulat «Cessió de la propietat i la gestió de la documentació», es proposava la substitució dels diferents formats existents per un altre format en cinta més durador, com era el format Betacam SP, tot i que ja s'expressava que això es podria modificar si aparegués una altra tecnologia més adequada: «El suport de substitució utilitzat serà el Betacam SP i el de la còpia de consulta el VHS. La introducció de canvis o millores tecnològiques en la realització d'aquestes còpies s'acordarà conjuntament entre els responsables tècnics d'ambdues institucions».

Com hem dit, abans que s'engegés el projecte, aquesta idea inicial ja s'havia abandonat i es va optar per gravar tot el contingut de les cintes a un format digital com eren els discos DVD-R o gravables. L'any 2003, es feren al CRDI

les primeres còpies digitals en DVD de les cintes analògiques procedents de la televisió, amb un magnetoscopi connectat directament a un gravador DVD de sobretaula. Aquesta pràctica es va deixar de fer cinc anys després (2008) i es va passar a un arxiu digital sense cinta i a l'emmagatzematge dels fitxers de vídeo en discos durs i cintes de dades per a les còpies *backup*.

No és el nostre objectiu aprofundir en la metodologia emprada en el tractament arxivístic del fons de Televisió de Girona, ni tampoc avaluar els encerts i els errors que es pogueren haver comès, sinó més aviat reflexionar sobre la idoneïtat de l'ingrés del fons d'una televisió local de titularitat privada en un arxiu públic. Cal plantejar-se, doncs, quin són els motius pels quals un arxiu municipal accepta l'ingrés d'un fons de televisió local i quins són els motius pels quals una televisió local cedeix gratuïtament el seu arxiu audiovisual a un ens públic.

Les imatges generades per una televisió local tenen un valor patrimonial històric innegable que es basa no tan sols en el valor intrínsec de les imatges com a testimoni de la realitat d'una època, sinó també en el fet de la seva exclusivitat, ja que les imatges generades per les televisions locals rarament es troben en arxius d'altres televisions d'àmbit autonòmic o estatal. Això és així perquè molts esdeveniments de la vida local no constitueixen notícia fora d'aquest àmbit, però tenen una importància cabdal per conèixer la realitat d'aquests indrets. Com diu Lluís Costa,⁹ «les televisions de proximitat són l'instrument que garanteix la presència dels territoris i els col·lectius d'àmbit local als mitjans de comunicació audiovisual, amb la qual cosa sensibilitats i opinions que queden silenciades en les televisions generalistes troben la seva fórmula i el seu canal d'expressió». Podem posar com a exemple les gravacions de les sessions plenàries del govern municipal, les festes majors, les entrevistes o tertúlies amb personatges rellevants de la vida local, les enquestes a peu de carrer, etc. Aquest valor de patrimoni cultural per a la ciutat justifica que l'Ajuntament inverteixi en la seva preservació.

Per donar resposta a la segona de les preguntes, és a dir, per què la televisió cedeix el seu fons d'arxiu a la ciutat, podem considerar com a principal motiu el factor econòmic: l'empresa es troba amb la dificultat de dedicar els recursos necessaris a la gestió de l'arxiu i veu en la cessió una solució a aquest problema, amb la qual s'assegura la possibilitat d'accedir al seu propi arxiu d'una manera més eficient, alhora que garanteix la salvaguarda d'un bé que forma part del patrimoni documental de la ciutat.

No podem predir què hauria passat amb el fons documental de Televisió de Girona si no hagués estat cedit a l'Ajuntament de la ciutat, però sí que podem sospesar quin n'hauria estat el cost, els riscos i les possibles alternatives.

EL COST

L'organisme o institució que es fa càrrec de la gestió de l'arxiu ha d'assumir el cost que implica contractar una persona dedicada plenament i exclusiva a aquest propòsit. En el marc d'una empresa petita o mitjana, en la qual els treballadors fan funcions diverses, això no sempre és possible. Prova d'això és que, segons l'enquesta del 2008 elaborada per l'OPATL, només quatre de les 24 televisions enquestades afirmaven tenir alguna persona que es dediqués a les tasques d'arxiu. En canvi, sí que pot disposar dels mitjans materials, ja que en un estudi de televisió hi acostuma a haver els magnetoscopis, els dispositius de captura i els programes d'edició necessaris per a la digitalització, així com altres programes que poden ser emprats en la gestió dels continguts. La col·laboració estreta entre l'empresa de televisió i l'arxiu públic receptor de la documentació pot afavorir la reducció dels costos de funcionament de l'arxiu, per exemple, si la televisió cedeix els seus magnetoscopis per a la digitalització de les cintes.

Com hem dit, cal preveure que l'organització de l'arxiu d'una televisió local és un projecte a llarg termini (fins i tot en cas que el fons sigui tancat perquè la televisió hagi finalitzat la seva activitat), ja que s'han de destinar moltes hores a visionar i descriure els documents per determinar-ne el contingut i extreure les metadades que faran possible la recuperació de la informació. Aquesta és una tasca eminentment manual, ja que les eines per a l'extracció automàtica de metadades no poden substituir encara el procés intel·lectual d'anàlisi. Hi haurem de sumar també les hores de digitalització, en cas que el fons estigui format per cintes analògiques o de recodificació i edició de fitxers quan sigui necessari, i tot i que aquesta és una feina en gran mesura automàtica, cal tenir en compte que ocuparà moltes hores de funcionament del maquinari: magnetoscopis, ordinadors, targetes de vídeo, discos durs i altres dispositius tecnològics imprescindibles per dur a terme aquests processos. Cal afegir-hi, també, el cost que comporta el manteniment del maquinari i l'actualització i l'adquisició de llicències de programari.

D'altra banda, hem d'avaluar també el cost que implica per a la televisió no disposar d'un arxiu eficient que doni suport a la realització de nous continguts.

Un arxiu de vídeo que no estigui convenientment documentat i sigui accessible no té cap utilitat per als professionals de la televisió, ja que no els permetrà recuperar amb un temps raonable aquelles imatges que es poden fer servir en l'elaboració de nous programes. Així doncs, conservar els documents sense els instruments de descripció corresponents implica una càrrega i no aporta cap benefici.

ELS RISCOS

Els estudis sobre la durabilitat de les cintes de vídeo coincideixen en el fet que depèn dels materials emprats en la fabricació de les cintes, de les condicions ambientals en què hagin estat emmagatzemades i de l'ús a què hagin estat sotmeses. No obstant això, alguns estudis, com ara el de l'Image Permanence Institut,¹⁰ parlen d'una vida útil de tres dècades, moment a partir del qual les cintes es comencen a degradar. La degradació pot afectar el senyal magnètic i traduir-se en una pèrdua de qualitat de la imatge i del so, o pot afectar la capa que aglutina les partícules magnètiques, la qual pot patir una descomposició química per hidròlisi i provocar que les cintes s'enganxin i deixin de ser reproduïbles. Actualment no existeix cap mitjà que ens permeti mantenir els originals en condicions de conservació estables, per la qual cosa és necessari dur a terme la substitució d'aquests originals per còpies digitals. I atesa la poca durabilitat d'aquests materials, la digitalització no es pot ajornar indefinidament.

LES ALTERNATIVES

Una destinació alternativa per a aquest tipus de fons podria ser la d'una empresa privada que l'adquirís pensant a comercialitzar les imatges. És ben cert que existeix un negoci en la compravenda d'imatges per a la creació de nous continguts. Fins i tot hi ha factors que afavoreixen l'auge d'aquest negoci, com ara l'increment de l'oferta audiovisual i l'ampliació dels canals de difusió, en especial per a la documentació digital, ja que bona part de la distribució dels continguts audiovisuals es fa a través de la xarxa. Això no obstant, els arxius de les televisions locals estan formats sovint per materials domèstics o semiprofessionals que no ofereixen una gran qualitat d'imatge i so, els seus continguts fan referència a un àmbit geogràfic molt concret i no tenen encara prou antiguitat perquè en puguem apreciar el valor històric, trets que en general fan difícil mesurar quin és el seu valor de mercat. Creiem, doncs, que avui dia el potencial

comercial d'aquests fons és bastant reduït.

Tenint en comte aquestes consideracions, no podem més que creure que la cessió del fons audiovisual de Televisió de Girona a l'Arxiu Municipal va ser una decisió encertada que ha salvaguardat un conjunt de documentació audiovisual únic per a la ciutat.

Hem posat com a exemple el d'una televisió que avui dia encara manté la seva activitat principal, que és la de produir i emetre continguts audiovisuals. En aquest cas, és possible mantenir una estreta col·laboració entre l'arxiu i la cadena de televisió i això ofereix una sèrie d'avantatges evidents, com és el fet que la documentació que es genera en l'actualitat arriba ja a l'arxiu tractada segons uns criteris assumits per ambdues parts, que poden fer referència a les característiques dels fitxers digitals o a les metadades que descriuen els documents. D'altra banda, té l'inconvenient que el fons continua creixent i cal adequar periòdicament les instal·lacions de l'arxiu als requeriments de la nova documentació.

En canvi, els fons de televisió tancats, és a dir, aquells en què la televisió que els ha produït ha deixat de funcionar, pot ser que arribin a l'arxiu desorganitzats i amb una manca d'informació relacionada. També pot ser que hagin ingressat a l'arxiu un temps després que la televisió finalitzés la seva activitat i que durant aquest temps no hagin estat conservats en condicions gaire favorables. D'altra banda i com és lògic, té l'avantatge que es podrà planificar una estratègia d'actuació i pressupostar la intervenció, ja que ens trobarem amb un fons que no haurà de créixer. Si en els cas dels primers hem parlat de Televisió de Girona, podem posar com a exemples dels segons els de la Televisió de Malgrat i la Televisió de Roses.

L'Ajuntament de Malgrat de Mar va aprovar la donació i cessió dels drets d'explotació del fons videogràfic de Televisió de Malgrat per acord de la Junta de Govern Local del dia 14 d'abril de 2014. El fons inclou els vídeos generats per les emissions de la televisió entre el 1983 i el 1999, any en què va deixar d'emetre. El volum és de 348 cintes de 3 i 4 hores cadascuna, en formats VHS i SVHS. Per la seva tipologia està format majoritàriament per les filmacions originals o bruts de càmera i no pels programes emesos. El fons està essent catalogat i digitalitzat i actualment existeixen 1.672 fitxers de vídeo digital (6,72 TB), que representen un 67% del fons.¹¹

Un cas similar és el de la Televisió de Roses (actualment Empordà TV), que, tot i

que encara emet en l'actualitat, va cedir una part concreta del seu arxiu audiovisual a l'Ajuntament de Roses perquè fos incorporat a l'Arxiu Municipal.

L'Ajuntament va aprovar l'acord de donació en el Ple ordinari de novembre del 2011. La Televisió de Roses va començar les seves emissions el 26 de maig de 1991, i el setembre del 2001 va passar a anomenar-se Empordà Televisió i va ampliar les seves instal·lacions i el seu espai de cobertura. El fons cedit a l'arxiu està format per unes 3.000 cintes datades entre el 1993 i el 2010. Fins al moment, l'arxiu ha realitzat les tasques de trasllat, neteja, ordenació i instal·lació (144 unitats d'instal·lació estàndard).¹²

Finalment, hi ha un cas diferent, que és el d'una televisió que neix d'una iniciativa privada i que en un moment determinat passa a ser de titularitat pública. En aquest cas, pot ser que l'arxiu municipal tingui una responsabilitat directa sobre la intervenció en el fons audiovisual de la televisió. És el cas de Canal Terrassa TV.

La Televisió de Terrassa, coneguda popularment com a «Teveté», va néixer l'any 1986, per iniciativa d'un consorci de mitjans de comunicació privats. El 3 de març de 1987, l'Ajuntament va passar a ser formalment soci de l'empresa amb caràcter general, segons consta a les actes del Ple municipal del 24 de juliol.¹³ El juny del 1987, durant la festa major de la ciutat, es va fer l'emissió inaugural. L'any 1996, els socis privats van abandonar el projecte i la televisió va esdevenir una empresa de capital íntegrament municipal amb el nom de Societat Municipal de Comunicació, SA. Un dels elements clau per a la capitalització de l'empresa va ser la valoració de l'arxiu videogràfic de la televisió, que l'Ajuntament va adquirir per 90 milions de pessetes. L'any 2001 va canviar el nom de Televisió de Terrassa pel de Canal Terrassa TV i tres anys més tard (2004) es va crear la Societat Municipal de Comunicació de Terrassa, que, des d'aleshores, engloba els serveis de ràdio, televisió i un diari digital en una sola entitat jurídica.

Pel que fa a l'arxiu, va romandre a la televisió des dels inicis, fins que l'any 2001 va ser traslladat a un espai extern, la qual cosa va fer que el servei d'arxiu caigués en desús. L'any 2007, l'arxiu va tornar al seu emplaçament original a l'espera que es dugués a terme alguna intervenció. Un any més tard s'inicià la intervenció coordinada per l'Arxiu Municipal i es traslladaren les cintes al dipòsit de l'Arxiu Històric, després d'haver-ne fet prèviament una selecció i una eliminació. El mateix any se signà un conveni amb la societat per finançar la digitalització de les cintes i es va formar un grup de treball específic. En aquell moment, el

fons ingressat a l'arxiu estava format per 3.763 cintes U-matic i altres en menor quantitat en formats Betacam SP, Hi8 i DVCPRO.

CONCLUSIONS

La decisió de cedir el fons d'una televisió local privada a un arxiu públic pot ser l'únic camí per salvaguardar un bé que forma part del nostre patrimoni cultural. Aquesta decisió s'ha de prendre tenint en compte la dotació dels recursos que s'hauran de destinar a l'organització i la gestió de l'arxiu i preveient que aquest és un projecte costós que es pot dilatar en el temps. L'estreta col·laboració entre la televisió productora i l'arxiu públic pot ajudar a fer de l'arxiu un instrument eficient que beneficiï econòmicament la cadena de televisió per l'estalvi que pot representar en l'elaboració de nous continguts, i redundar també en un estalvi per a l'arxiu públic, ja que els documents poden ingressar ben documentats i tractats segons els estàndards tècnics assumits en comú.

L'any 2008 va començar una iniciativa que dóna cabuda als professionals que tenen alguna responsabilitat en la custòdia dels arxius procedents de les televisions locals, l'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals, en el qual participen organismes i institucions de Catalunya i Andorra. En els seus sis anys de funcionament, l'OPATL ha servit, entre altres qüestions, per conscienciar el públic de la importància del patrimoni audiovisual generat per les televisions locals i de l'elevat risc de perdre part d'aquest patrimoni per la fragilitat pròpia d'aquests mitjans i per la manca d'unes pràctiques arxivístiques adequades. Així mateix, ha servit per conscienciar els agents involucrats de la necessitat d'abordar estratègies comunes.

NOTES

1. *Informe de la comunicació a Catalunya 2011-2012*. Barcelona: Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona, 2013, p. 59. En línia (2014): <http://incom.uab.cat/informe/>.
2. Taula extreta de: GUIMERÀ I ORTS, Josep Àngel. *La televisió local a Catalunya: gestació, naixement i transformacions (1976-2005)*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2006, p. 272. [Tesi doctoral]. En línia (2014): <http://www.tdx.cat/handle/10803/4192>.
3. Captura feta per Wayback Machine, Internet Archive, 13 d'abril de 2001. <https://web.archive.org/web/20010413172117/http://www.seagate.com/cda/products/discsales/index/1,1123,,00.html>.
4. CONESA, Alicia. «De la videoteca a l'arxiu digital: evolució del Departament de Documentació de Televisió de Catalunya». *Tripodos*, 31 (2013). Barcelona, p. 102. En línia (2014): http://www.tripodos.com/index.php/Facultat_Comunicacio_Blanquerna/article/view/40/25.
5. SAAVEDRA, Pau. *L'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals (OPATL): un projecte de*

- cooperació. *11es Jornades Imatge i Recerca*, «Antoni Varés». Girona, 2010. En línia (2014): http://www.girona.cat/sgdap/docs/saavedra_OPATL.pdf.
6. *Guia de bones pràctiques per a la creació d'un Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals*. En línia (2014): <http://blogstv.laxarxa.com/observatori/guia-de-bones-practiques-per-a-la-creacio-dun-opatl/>.
 7. BOADAS, Joan. «El Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de la ciutat de Girona». *Cinema Rescat*, 8 (1999), p. 33-38.
 8. COSTA, Lluís. *La comunicació de proximitat en l'era de la globalització*. Girona: Ajuntament de Girona, 2005.
 9. COSTA, Lluís. «Mitjans de comunicació i memòria històrica. L'espiral de la història, de Televisió de Girona». *Treballs de Comunicació (Societat Catalana de Comunicació)*, 24 (juny del 2008), p. 139-148, p. 140.
 10. BIGOURDAN, Jean-Louis et al. *The preservation of magnetic tape collections: a perspective*. Rochester, Nova York: Image Permanence Institute, Rochester Institute of Technology, 2006, p. 6. En línia (2014): http://info.asprs.org/publications/pers/99journal/march/1999_mar_269-275.pdf.
 11. Informació proporcionada per l'Arxiu Municipal de Malgrat de Mar.
 12. Informació proporcionada per l'Arxiu Municipal de Roses.
 13. *20 anys de la Televisió de Terrassa 1986-2006*. Terrassa: Ajuntament, 2006. En línia (2014): <http://www.terrasa.cat/files/319-5809-fitxer/20%20anys%20de%20la%20TV%20de%20Terrassa.pdf>

RESUM

Els arxius de les televisions locals estan formats majoritàriament per cintes magnètiques de vídeo i fitxers de vídeo digital, uns documents la gestió dels quals requereix determinats recursos humans i materials que no sempre estan disponibles a les empreses privades de televisió local. Una fórmula per salvaguardar aquests fons documentals ha estat el seu trasllat als arxius públics de referència en el territori, gràcies a convenis de donació o de qualsevol altra forma de traspàs de titularitat.

Els professionals que treballen amb aquests fons tenen un espai per intercanviar coneixements a l'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals (OPATL) de Catalunya i Andorra, una iniciativa que va néixer l'any 2008 amb l'objectiu de posar en contacte els diferents agents involucrats en la salvaguarda del patrimoni audiovisual procedent de les televisions locals.

RESUMEN

Los archivos de las televisiones locales están formados mayoritariamente por cintas magnéticas de vídeo y archivos de vídeo digital, unos documentos cuya gestión requiere determinados recursos humanos y materiales que no siempre están disponibles en las empresas privadas de televisión local. Una fórmula para salvaguardar estos fondos documentales ha sido su traslado a los archivos públicos de referencia en el territorio, gracias a convenios de donación o de cualquier otra forma de traspaso de titularidad.

Los profesionales que trabajan con estos fondos cuentan con un espacio para intercambiar conocimientos en el Observatorio Permanente de Archivos y Televisiones Locales (OPATL) de Cataluña y Andorra, una iniciativa que nació en 2008 con el objetivo de poner en contacto a los distintos agentes involucrados en la salvaguardia del patrimonio audiovisual procedente de las televisiones locales.

ABSTRACT

The archives of local television stations consist mainly of videotapes and digital video files; documents whose management requires certain human and material resources that are not always available to private local TV companies. One formula for safeguarding these holdings has been to move them to local public archives, by means of donation agreements and other means of transfer of ownership.

Professionals working with such holdings have a space for knowledge exchange at the Archive and Local Televisions Observatory (OPATL) in Catalonia and Andorra, an initiative that was born in 2008 with the aim of putting in touch the various agents involved in the safeguarding of audiovisual heritage from local televisions.

RÉSUMÉ

Les archives des télévisions locales sont essentiellement constituées de bandes magnétiques vidéo et de fichiers numériques vidéo, des documents dont la gestion exige des ressources humaines et matérielles spécifiques dont les entreprises privées de télévision locale ne sont pas toujours dotées. Une méthode pour sauvegarder ces fonds documentaires a consisté à les transférer vers les archives territoriales publiques de référence, grâce à des dons ou à d'autres accords de transfert de la propriété.

Les professionnels qui travaillent avec ces fonds disposent d'un espace d'échange des connaissances au sein de l'Observatoire permanent des archives et télévisions locales (OPATL) de Catalogne et d'Andorre. Cette initiative a vu le jour en 2008 afin de mettre en relation les différentes personnes impliquées dans la sauvegarde du patrimoine audiovisuel provenant des télévisions locales.